

УДК 371.26:004

**ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ТЬЮТОРА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
(НА БАЗІ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ “ХЕРСОНСЬКИЙ
ВІРТУАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”)****Гнедкова О.О., Козьміна А.О.,
Херсонський державний університет**

У даній статті проаналізовані та представлені результати проведення дистанційного курсу “Практикум тьютора”, який проводився на базі системи дистанційної освіти “Херсонський Віртуальний Університет”. Мета курсу – навчити викладачів створювати власні дистанційні курси та організовувати процес навчання в системі дистанційної освіти. Розглянуто основні складові дистанційного курсу, такі як: роль тьютора (викладача), організація спілкування між учасників протягом навчання, а також рейтингова система оцінювання. Визначені труднощі, з якими зустрілися автори (тьютори) даного курсу та надано рекомендації щодо усунення труднощів і створення ефективного дистанційного курсу навчання.

In this article, the authors analyze and represent the results of conducting the distance course “Practice of tutors”. The main aspects and problems of conducting distance learning are considered. So, the distance course “Practice of tutor” was conducted on the base of system of distance learning “Kherson Virtual University” of Kherson State University (www.dls.kherson.ua/dls). The main aim of this course is to teach students or teachers to create author's distance courses and manage educational process.

Виникнення глобальної мережі Інтернет стало поштовхом у створенні та розвитку навчання за допомогою нових інформаційних технологій, а також загальному розповсюдженню дистанційної форми навчання. Всесвітня павутина спричинила розвиток мережевих технологій, а також надала можливість студентам та викладачам використовувати електронні підручники, бібліотеки, зручні системи тестування та інформаційні засоби спілкування. Інтернет дозволив не тільки об'єднати всі раніше відомі інструменти навчання, але і помітно розширити їх перелік, зробивши істотний вплив на інформаційну культуру в освітньому середовищі.

Сьогодні навчання засобами Інтернет все частіше розглядається як *альтернатива традиційній освіті*, яка дозволяє студентів отримати глибокі знання. Одним з видів навчання за допомогою мережі Інтернет є дистанційна форма навчання.

Дистанційне навчання як одна з форм системи освіти виникло і розвивалося ще до появи комп'ютерної мережі Інтернет, поступово нарощуючи комплекс використовуваних технологій.

Дистанційне навчання це форма отримання освіти, при якій в освітньому процесі використовуються кращі інноваційні засоби та форми навчання, основані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. У дистанційному навчанні перевага віддається самостійній роботі студента. Воно базується на свободі вибору місця та часу навчання. Бурхливий розвиток дистанційної освіти почався в 90-ті роки ХХ століття в США та Європі, в нашій країні дистанційна форма навчання має запізнаний характер, тільки з 2000 року почався перший етап розвитку даної форми навчання. Для подальшого розвитку дистанційної освіти та створення якісних дистанційних курсів необхідні фахівці з дистанційного навчання, основними обов'язками яких було б проектування, створення та проведення курсів дистанційного навчання.

Отже, постає проблема – якісна підготовка викладачів (тьюторів) з дистанційного навчання. Питання підготовки викладачів дистанційного навчання розглядається в роботах А.А. Андреева, Х. Беккера, Р. Бергера, В.Ю.Бикова, В.М. Кухаренко, Г.С.Молодих,

Є.С. Полат, Н.Г. Сиротенко та ін. Але до кінця ще не визначені основні рекомендації щодо створення ефективного дистанційного курсу з навчання тьюторів дистанційного навчання.

У даній статті ми приводимо аналіз проведеного дистанційного курсу з підготовки тьюторів дистанційного навчання, обговорюємо труднощі, з якими зустрілися під час проведення та даємо корисні рекомендації для створення ефективних курсів підготовки фахівців з цієї області.

Загальна характеристика курсу

Дистанційний курс “Практикум тьюторів” проводився на базі системи дистанційного навчання “Херсонський Віртуальний Університет” [www.dls.kherson.ua/dls] Херсонського Державного Університету.

Головна мета курсу – навчити викладачів або студентів старших курсів навчання керувати системою дистанційного навчання, створювати дистанційні курси та організовувати навчальний процес у системі.

Завдання курсу:

- сформулювати основні поняття та принципи дистанційної освіти;
- навчити працювати у системі дистанційного навчання “Херсонський Віртуальний Університет” Херсонського Державного Університету;
- сформулювати навички створення та проведення дистанційних курсів;
- організувати навчання у співробітництві;
- сформулювати вміння навчатися дистанційно.

Особливості навчального процесу: курс проводився згідно програми інформатизації Херсонського Державного університету. Курс проводився вперше, отже він був безкоштовний. Для того, щоб отримати сертифікат державного зразка Херсонського Державного Університету про закінчення відповідного курсу, студент повинен набрати відповідну суму балів за весь термін навчання.

Термін навчання: 4 тижні, з них 2 тижні – канікули (святкові дні Нового Року), протягом канікул студенти мали можливість допрацювати завдання та отримати високі бали.

Протягом курсу використовувалися такі засоби навчання:

- теоретичний матеріал (лекції, рекомендації та ін.);
- практичні завдання (заповнення таблиць, запитання, аудіо та відео матеріали);
- список розсилання (електронна пошта), форум, чат (асинхронне спілкування);
- тестування (тест);

Структура дистанційного курсу

Курс складається з 4 модулів (рис.1). Кожен модуль триває тиждень. Тьютор самостійно визначає часові рамки для кожного модулю. Зазвичай у дистанційному навчанні модуль визначається тижнем.

1-й модуль – введення в дистанційний курс, встановлення спілкування з учасниками курсу дистанційно. Студенти знайомляться з інтерфейсом та можливостями системи дистанційного навчання “Херсонський Віртуальний Університет”. Вони мають змогу працювати з системою, прочитати рекомендації щодо роботи з системою, познайомитися з концепціями дистанційного навчання, навчитися спілкуватися дистанційно за допомогою списку розсилання, чату та форуму.

2-й модуль - учасники готують та розміщують необхідні матеріали у власному курсі, а також планують навчальну діяльність студента та тьютора.

3- й модуль – контроль та оцінювання. Учасники вчать створювати тести у власному дистанційному курсі та розглядають структуру рейтингової системи курсу.

4-й модуль – підготовка до навчального процесу. Студенти закінчують працювати над власним дистанційним курсом та починають набір учасників у власний курс для початку процесу навчання.

Організація спілкування у процесі навчання

Спілкування - невід’ємна частина дистанційного навчання. В процесі навчання використовувалися декілька технологій для спілкування студентів та тьютора - список

розсилань, чат та форум (рис.2) на сайті курсу, індивідуальна електронна пошта [1]. Тьютори використовували анкетування для отримання більш детальної інформації. Анкетування може використовуватися не лише для знайомства зі студентами, але і для отримання інформації стосовно організації курсу протягом та наприкінці навчання. Так, за даними фінального анкетування, 36% студентів знайшло чат зручною технологією для знайомства, встановлення гарних взаємовідносин та знаходження спільного рішення під час виконання сумісних робіт, 64% спілкувалися здебільшого в асинхронному режимі, тобто завдяки форуму, списку розсилки або індивідуальній електронній пошті.

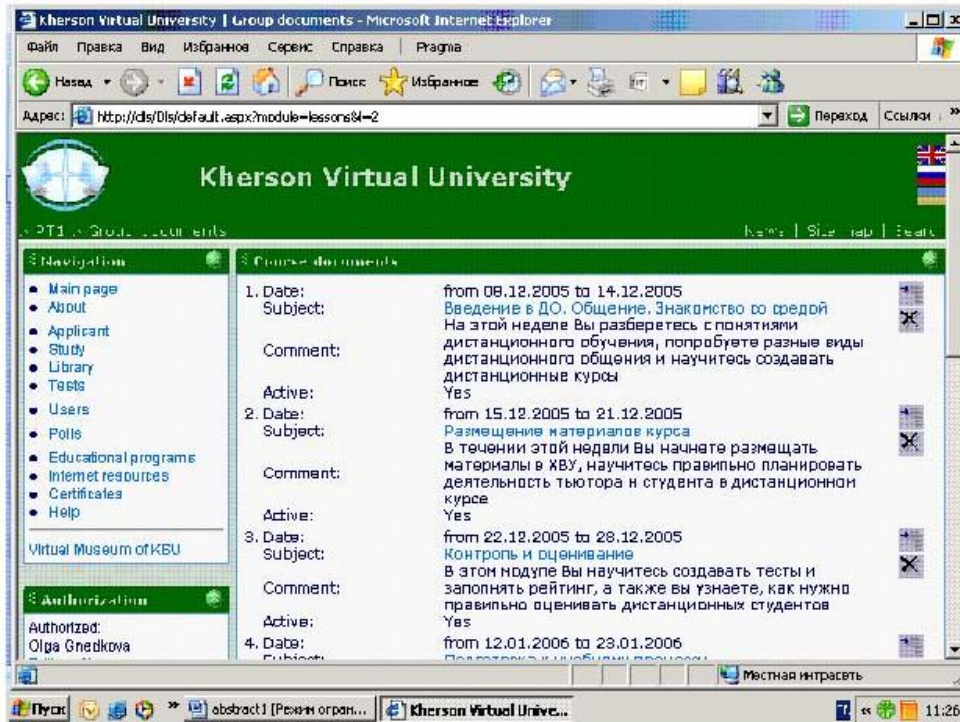

Рис.1. Структура дистанційного курсу “Практикум тьютора”

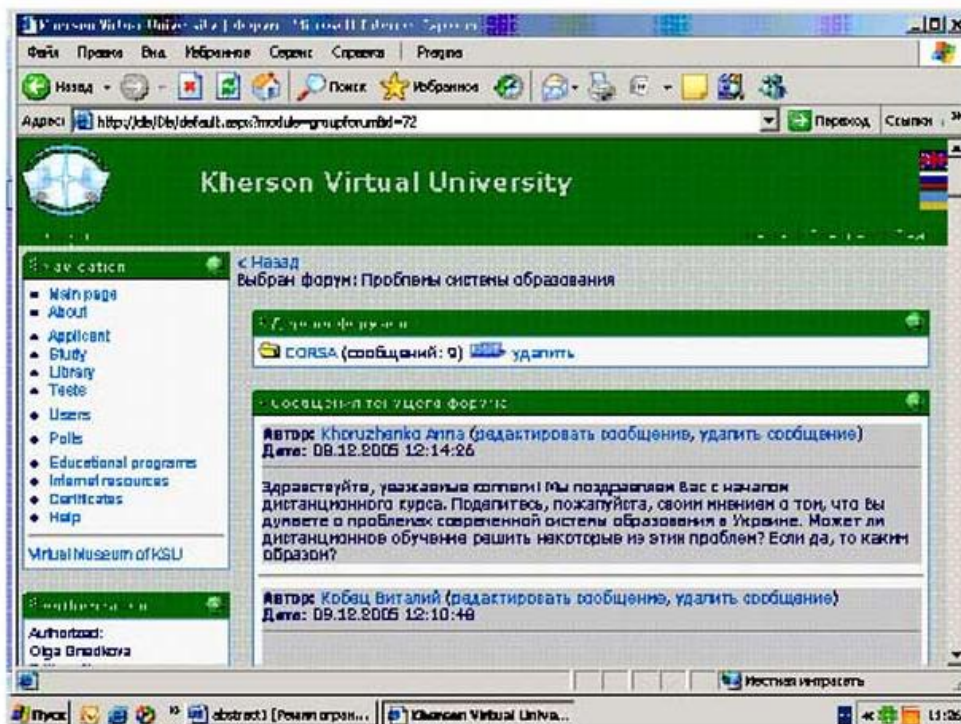

Рис.2. Форум дистанційного курсу “Практикум тьютора”

Можна зробити висновок, що в дистанційному курсі треба використовувати всі можливі технології спілкування. Це, різноманітнить процес навчання, дозволить студентам самостійно підібрати саме той вид спілкування, який є зручним для них, бо багато в даному виборі залежить від того, чому студенти віддають перевагу, від їх технічних та організаційних можливостей.

Система оцінювання

Контроль або тестування - дуже важливий аспект у дистанційному навчанні. Існує безліч засобів для оцінювання знань студентів. Сьогодні тестування широко використовується як зручний інструмент для контролю та оцінювання рівня знань студентів в традиційному і дистанційному навчанні [2]. Багато методистів стверджують, що комп'ютер не може оцінити певні навички. Наприклад, найбільш зручним способом оцінювання письмової роботи студента є іспит. Тому, використання комп'ютера як засобу оцінювання полегшує процес перевірки знань як для студента так і для викладача.

У “Практикумі тьютора” (рис.3) студенти знайомилися з теоретичним матеріалом, виконували практичне завдання і проходили тестування. В курсі використовувалась рейтингова система оцінювання знань студентів. За виконання практичного завдання, проходження тесту та участь у форумі й чаті студенти здобували певну кількість балів. На початку кожного тижня тьютор розсилав всім учасникам лист з планом роботи на тиждень та рекомендаціями щодо виконання кожного із завдань, а також вказував максимальну кількість балів, яку студент може здобути за виконання завдання.

Фамилія іні	Регістрація курсу [Е]	Оцінювання в списку рассылки [Е]	Письмо тьютору [Е]	Оцінювання в форумі [Е]	Тест [Е]	Дополнительные баллы [Е]	Итого
Denisenko Olga	-	-	-	-	14	-	14
Kuzmenkova Anastasiya	-	-	-	-	-	-	0
Ratsukova Natalya	-	-	-	-	-	-	0
Бабощенко Наталя	-	-	-	-	-	-	0
Баран Григорій	-	5	-	5	17	-	27
Бондарь Б.	10	-	10	5	12	-	37
Бутенко	10	-	-	-	-	-	10

Рис.3. Рейтингова система оцінювання дистанційного курсу “Практикум тьютора”

Система дистанційного навчання “Херсонський Віртуальний Університет” дозволяє при створенні тьютором тесту встановлювати бали за кожен відповідь та виводити сумарний бал. Результати тестування зберігаються у рейтинговій таблиці курсу. Після проходження тесту система оцінює студента, він має змогу побачити результати відразу після проходження тесту, або у рейтинговій таблиці курсу. Тьютор має змогу змінити бали оцінювання системою та зберегти зміни.

Роль тьютора у дистанційному навчанні

Тьютор – людина, яка організовує, проводить та керує процесом дистанційного навчання.

Тьютор дистанційного навчання повинен вмщувати в собі:

- якості вчителя (викладача): проводити вступні та завершальні заняття, допомагати учасникам в їх самовизначенні, забезпечувати правильне та ефективне використання навчальних та методичних матеріалів курсу;
- якості консультанта: координувати пізнавальний процес учасників, проводити консультативні та комунікативні заняття, відповідати на запитання слухачів курсу;
- якості менеджера: проводити набір та укомплектування навчальних груп, керувати навчальним процесом групи.

Роль тьютора в навчальному процесі курсу займає велику роль, тому що тьютор не тільки повинен брати активну участь у житті групи курсу, але й надавати необхідні рекомендації та поради щодо поведінки учасників в групі дистанційного навчання [10]. Інструктору необхідно бути на рівні зі слухачами, не треба бути лідером, необхідно разом зі слухачами будувати міцну команду для досягнення мети курсу.

Під час проведення курсу тьютор намагався виступати в ролі інструктора та наставника, але під час форуму та чату він приймав участь нарівні зі студентами. Необхідно зазначити, тьютор повинен контролювати процес спілкування та слідкувати за дотриманням учасниками мовного етикету спілкування.

Рекомендації щодо створення ефективного дистанційного курсу

Перед створенням дистанційного курсу тьютору необхідно продумати важливі складові для створення ефективного курсу: спілкування, контроль і об'єктивне оцінювання (тестування). На відміну від технологічних форм заочного курсу або діалогових телепередач, дистанційна освіта структурована навколо динаміки людського спілкування. Головна мета в створенні та проведенні дистанційного курсу - активне спілкування і взаємозв'язок студента й викладача. Протягом курсу студенти мали можливість використовувати такі ресурси спілкування як електронна пошта, форум обговорення і система чату. Форуми обговорення були дуже популярні, тому що тьютори піднімали проблемні питання щодо системи вищої освіти в Україні.

Проте, труднощі з якими зіткнулися тьютори були: низький рівень участі студентів в обговоренні актуальних питань в форумі, непостійний взаємозв'язок учасників один з одним, неактивна участь наприкінці курсу, через що не всі студенти вдало закінчили курс.

Проаналізувавши зазначені труднощі, ми визначили головні тенденції для їх подолання:

- Відносьтесь до студентів як до особистості. Під час листування звертайтеся до студентів по імені. На початку навчання запропонуйте студентам вашої групи заповнити анкету з інформацією про себе. Заохочуйте їх в розповідях з власного життя або ідеями впродовж всього курсу. Не нехтуйте фактом, що навіть повідомлення відправлене студентові на поштову скриньку, з питанням як справи, допоможуть студентові почувати себе більш впевнено і настроїтися на позитивний лад.
- Сприяйте створенню позитивного емоційного клімату під час навчання. Якомога частіше, використовуйте різні засоби спілкування між учасниками (форум, електронна пошта, чат), щоб заохочувати взаємодію і будувати колективну довіру. Дізнавайтесь про думку студентів на різні теми за допомогою анкетування. Крім того, використовуйте гумор, тому що це - корисний інструмент для здійснення взаємодії між електронною технологією і людським чинником.
- Будьте завжди на зв'язку. Не зникайте на тривалий час з курсу. Кожен день перевіряйте участь студентів у групі, продивляйтесь електронну пошту, відповідайте на отриманні листи від учасників, надайте допомогу учасникові якщо у нього виникли проблеми у процесі навчання. Таким чином, учасники будуть почувати себе у навчанні більш впевнено та комфортно.
- Правильно будуйте структуру курсу. Пам'ятайте про основну мету курсу. В логічній послідовності надайте матеріали курсу.

- Об'єктивно оцінюйте учасників. Ставлення до кожного студента повинно бути однаковим.

Дотримання вище зазначених порад допоможе тьютору створити ефективний курс дистанційного навчання.

Висновок

Отже, ми визначили головні особливості навчання тьюторів дистанційного навчання, а також запропонували шляхи вирішення труднощів, які виникають протягом процесу навчання. Взагалі під час проведення курсу у нас виникли проблеми із спілкуванням в групі. Учасники брали участь в курсі вперше, вони були перелякані і скуті, не могли виразити думки у форумі та чаті. Згодом вони звикли до спілкування за допомогою Інтернет. Спілкування принесло їм задоволення. У нас виникли труднощі з низькою участю студентів в курсі. Багато учасників зупиняли навчання після другого, третього тижня навчання, оскільки вони мали технічні проблеми з інтернет-з'єднанням або не мали достатньо часу для навчання. Ми прагнули допомогти учасникам, ми надали їм більше часу, щоб зробити завдання. Нам сподобалось проводити даний курс. Ми сподіваємося, що курс "Практикум тьюторів" буде проводитися надалі та допоможе учасникам створити власний ефективний курс дистанційного навчання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев А.А. Введение в дистанционное обучение // Евразийская ассоциация дистанционного образования. Материалы IV Международной конференции по дистанционному образованию. <http://www.iet.mesi.ru/broshur/broshur.htm>.
2. Гиркин И.В. Новые подходы к организации учебного процесса с использованием современных компьютерных технологий // Информационные технологии. – 1998. – №6. – С. 44-47.
3. Евреинов Э.В., Каймин В.А. Информатика и дистанционное образование. – М.: "ВАК", 1998. – 88 с.
4. Околесов О. П. Системный подход к построению электронного курса для дистанционного обучения // Педагогика. – 1999. – № 6. – С. 50-56.
5. Орчаков О.А., Калмыков А.А. Проектирование дистанционных курсов, пособие для преподавателей и методистов. – М: МГУ, 2002. – 256 с.
6. Пидкасистый П.И. Тыщенко О.Б. Компьютерные технологии в системе дистанционного обучения // Педагогика. – 2000. – №5. – С. 7-12.
7. Полат Е.С, Бухаркина М.Ю., Моисеева М.В, Петров А.Е. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М.: Издательский центр "Академия", 2001. – 272 с.
8. Полат Е. С. Петров А.Е. Дистанционное обучение: каким ему быть? // Педагогика. – 1999. – №7. – С. 29-34.
9. Barr,R., Tagg, J. From teaching to learning: A new paradigm for undergraduate education. – 1995, Change, 27 (6), 13-25.
10. Ken W. White, Bob H.Weight. The online teaching guide: a handbook of attitudes, strategies, and techniques for the virtual classroom.- 2000, Allyn and Bacon. – 356 p.